

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

АТТРАКТИВНІСТЬ ЖІНОЧИХ АРХЕТИПІЧНИХ ОБРАЗІВ ЯК
КОРЕЛЯТ РЕСУРСІВ ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ
СИТУАЦІЙ

Кваліфікаційна робота

Освітня програма: Психологія

Спеціальність: 053 Психологія

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Виконала здобувачка

4 курсу ПС-11 групи

Вільковська Анастасія Дмитрівна

Науковий керівник

доктор псих. н., професор

Большакова А.М.

роботу захищено «   » 2021 р.

Оцінка: _____

Харків, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АТТРАКТИВНОСТІ ЖІНОЧИХ КАЗКОВИХ АРХЕТИПІЧНИХ ОБРАЗІВ ТА РЕСУРСІВ ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ	5
1.1 Аттрактивність казкових архетипічних образів як прояв особистості .	5
1.2 Ресурси та їх роль в подоланні важких життєвих ситуацій	9
1.3 Ресурси подолання складних психологічних ситуацій як форма психологічного благополуччя.....	12
Висновки до першого розділу	14
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АТТРАКТИВНОСТІ ЖІНОЧИХ КАЗКОВИХ АРХЕТИПІЧНИХ ОБРАЗІВ ТА РЕСУРСІВ ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ.....	16
2.1 Організація та етапи дослідження.....	16
2.2 Особливості взаємозв'язку аттрактивності жіночих казкових архетипічних образів та ресурсів подолання складних психологічних ситуацій	21
Висновки до другого розділу	30
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Сучасність з року в рік надає все більшого значення дослідженню поняття архетипу та вивчення його ролі та впливу в соціумі. Проблеми глобалізації мають неабиякий вплив на самосвідомість людини, і сприяють прояву інтересу до процесів культурної ідентичності в контексті винищення міждержавних культурних кордонів. Це провокує людину до пошуку основоположних образів і концепцій, які можна резюмувати як архетипи, та які могли б описати основні форми духовного розвитку, розкрити сенс людського життя і вказати на її місце в сучасному світі.

Важливим фактором соціалізації є саме аттрактивні архетипи, їх розуміння сприяє зміні життєвих сценаріїв і особистісних станів. Здатність людини вносити коригування у власний сценарій життя вимагає великої кількості ресурсів для подолання стресу і складних психологічних ситуацій що виникають на шляху до реалізації змін.

Важливо відзначити, перебування у важкій життєвій ситуації, спонукає людину проаналізувати досвід інших людей різного віку щодо проблеми способів регулюючої поведінки.

В останні роки зріс інтерес дослідників до вивчення ресурсів особистості. У психологічному аспекті під ресурсами розуміються властивості особистості, які допомагають ефективно вирішувати різні життєві проблеми.

Необхідно підсумувати, актуальність дослідження також полягає в тому, що феномен ресурсів людини, а також рівень наукового аналізу архетипових змісту казкових образів залишається все ще не до кінця розкритим і мало дослідженим в сучасній науці.

Об'єкт дослідження – аттрактивність жіночих казкових архетипічних образів

Гіпотеза дослідження: аттрактивність жіночих казкових архетипічних образів має взаємозв'язок з ресурсами подолання складних психологічних ситуацій

Предмет дослідження- взаємозв'язок між аттрактивністю жіночих архетипічних образів та ресурсами подолання складних психологічних ситуацій.

Метою дослідження являється виявити або спростувати наявність взаємозв'язку між аттрактивністю жіночих архетипічних образів та ресурсами подолання складних психологічних ситуацій.

Для реалізації мети дослідження були поставлені задачі:

- Провести теоретичний аналіз аттрактивності жіночих казкових архетипічних образів
- Провести теоретичний аналіз ресурсів подолання складних психологічних ситуацій
- Діагностувати рівень толерантності до невизначеності, рівень життєстійкості та копінг-стратегій за допомогою методик
- Діагностувати аттрактивність жіночих казкових образів за допомогою авторської методики
- Провести емпіричне дослідження взаємозв'язку аттрактивності жіночих казкових образів та ресурсів подолання складних життєвих ситуацій.

Вибірка: 30 жінок віком від 20 до 23 років

В дослідженні використовувалися наступні методики: Методика визначення толерантності до невизначеності (С.Баднера), Опитувальник «Копінг-стратегії» Р.Лазаруса, Тест життєстійкості. Методика С. Мадді, Авторська методика «Жіночі образи».

В якості методів математичної обробки даних застосовувався кореляційний аналіз Пірсона.

РОЗДІЛ 1.

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АТТРАКТИВНОСТІ ЖІНОЧИХ КАЗКОВИХ
АРХЕТИПІЧНИХ ОБРАЗІВ ТА РЕСУРСІВ ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ
ПСИХОЛОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ**

1.1 Аттрактивність казкових архетипічних образів як прояв особистості

Згідно К. Юнгу, питання архетипової свідомості породжує в собі установки, переваги і ті самі життєві сценарії які на підсвідомому рівні будуть впливати на життя і сутність людини [25, с. 384].

Феномен осягнення архетипових механізмів і сюжетів надає людині можливість звільнитися з-під їхнього впливу, але так само це можна розглянути як можливість для особистої творчості і створення усвідомленого життєвого вибору [10].

Зазвичай, легенди, міфи, казки, є власниками життєвого досвіду, вони накопичують в собі психічну енергію етносу. Тому, вивчення походження архетипічного часто зводиться до дослідження міфологічних і казкових текстів. Саме архетипічні образи казкових сюжетів є досить рідкісною темою для наукового дискурсу [10].

Казка являє собою не лише акумульований еволюційний досвід народу, але так само відображає глибинні архетипи за допомогою яких вона може сприймається як історія розвитку індивідуальної свідомості.

Як відомо, одне з найбільш значущих ролей в казці займає її головний герой який виступає як символ саморозвитку, становлення сильної особистості яка долає страх і варварство. Іншими словами, герой є символом здобуття самості і індивідуалізації. Та найчастіше саме цей головний герой викликає привабливість до свого образу [10].

В даний час існує не один підхід до вивчення психологічної сутності казок, в першу чергу вони спрямовані на сприйняття казкових образів як психологічну метафору, що створює безліч варіантів в тлумаченні архетипів. Наприклад, казковий герой сприймається не як конкретна особистість, яка колись існувала в реальності, але як комплекс конкретних соціальних ролей, або психологічних феноменів індивідуального життя. Таким чином, можемо зробити висновки, що казка містить в собі або моделі життєвих сценаріїв, або схеми психологічних утворень індивідуальної свідомості. Так чи інакше люди підпадають під вплив закладених в них архетипів при цьому не усвідомлюючи прихованих моделей і психологічного змісту казок [23, с. 496].

Так чи інакше, вибір моделей обумовлений тим, що мотиви і символи архетипу героя відображені в традиціях духовного пошуку, концепціях, які описують людську еволюцію як подорож до пошуку свого сенсу в житті, свого місця в світі. Також з архетипом героя ми пов'язуємо можливість самореалізації і реалізації закладеного потенціалу та сили [24].

При цьому, ми розуміємо самореалізацію широко: як діяльність яка спрямована на реалізацію творчого потенціалу людини і вміння позитивно продемонструвати своє «Я», так і вміння робити це гармонійно і з повною віддачею. Та в той же час використовуючи творчий підхід до вирішення життєвих завдань, розкривати свою індивідуальність і свідомо розвивати свої генетичні та особисті здібності. Таким чином, архетип героя який має свої особливості у кожній нації, встановлює основні моделі світогляду і тісно

пов'язаний з процесом духовної еволюції людини. Таким чином, ми можемо прирівняти становлення героєм тобто втілення архетипу героя і становлення людини в повному розумінні цього слова [10; 6].

Архетип героя є універсальним, це класичний мотив багатьох казок: «герой завжди є багатирем або боголюдиною, який перемагає зло у вигляді драконів або нечистої сили і звільняє свою батьківщину від смерті та руйнування [24 с.73].

Слід також пам'ятати, що К. Юнг підкреслював присутність в психіці кожної людини жіночого і чоловічого начала в архетипах Аніма і Анімус: «З незапам'ятних часів в міфах завжди присутня ідея про співіснування чоловічого і жіночого начал в одному тілі».

У філософських дослідженнях має дуже велике значення розуміння цього моменту, оскільки розглядається не стільки «гендерна опозиція», скільки виявлення несвідомого ставлення до чоловіків і жінок в рамках однієї і тієї ж культури, щоб зрозуміти ті ролі, які їм приписуються і які часто стають основою внутрішніх протиріч та боротьби на шляху розвитку індивідуальної свідомості [24; 11].

Багато дослідників згодні з тим, що жіночі архетипи можуть дивним чином поєднуватися в життя однієї жінки і природним чином бути пов'язаними з життєвим циклом її розвитку. Усвідомлення цих архетипів всередині себе, проживаючи їх, не збираючи в певні образи і сюжети, наближає жінок до архетипу Самості як стану спокою і повного задоволення.

Образ люблячої, вірною, вмілої жінки виступає як жіночий ідеал в філософії. Дивно, що ми знаходимо такий самий образ в сюжетах народних казок. Згідно з визначенням В. Я. Проппа, царівна - це «найбільша казкова цінність», в той час як жіноче начало стає об'єктом битви Героя і Антигероя, воно має високе значення і вищу нагороду в цій битві, та є об'єктом заздрощів

чи зради. При цьому у царівни, як правило, різні ролі: вона поєднує в собі функції помічниці (тобто, по суті, виконує складні для героя завдання), радника (яка допомагає герою своєю мудрістю), і шкідник (в тих випадках, коли царівна прагне знищити героя) [19 с.11-121].

Так само варто підкреслити, що випадків присутності царівни-шкідника в сюжеті зустрічаються дуже рідко, та в кінці казки, як правило, вона звільняється від злих чар і перетворюється на прекрасну царівну, шлюб з якою стають нагородою для героя. Колективний образ, що відображає архетипічне жіноче начало в слов'янському етносі представлений образом Василіси Премудрої, її образ дуже схожий на Марію-майстриню, царівну Несміяну і так далі. Всі вони поділяють те, що є представниками «чудесного царства» [10].

Вони часто з'являються в зовнішньому світі у вигляді птаха, риби або жаби, але за цим зовнішнім образом «тваринного» завжди криється їх неймовірна краса, мудрість і хазяйновитість. Можна сказати, жіночі персонажі слов'янських казок (крім Баби-Яги) сповнені таких привабливих для чоловіків якостей, як вірність, доброта, турбота, рішучість і навіть войовничість. Вона може бути воїном, красивою і мудрою царівною, вірним помічником і люблячою дружиною. Таким чином, казка містить унікальні моделі і образи, які можуть надихнути кожен жіночку розкрити себе, свою Самість, оберігати в собі таємницю жіночої сили, краси і мудрості, які багатьом людям доведеться відкрити в собі [10].

Культура кожного народу визначає власні сюжети та образи героїв і антигероїв, завдяки яким представнику конкретного етносу легше розібратися в процесах його внутрішнього світу. Культурні образи часто створюють архетипічні патерни і сюжети особистої самореалізації як для чоловіків, так і для жінок.

Архетип не тільки передає людині образ ідеалу, досконалості, але і дає доступ до усвідомлення і реалізації самого істотного змісту цього образу в собі. Безумовно, дана реалізація можлива лише за умови особистого проживання всіх смислів вкладених в даний образ.

Відчуття себе героєм часто здатне відкрити людині розуміння справжнього змісту його життя, принести почуття задоволеності і радості в особисте життя.

Цей стан описується не тільки в повістях і казках, але і в історіях про реально існуючих колись героїв. Ці розповіді передаються з покоління в покоління, багато сімей з гордістю розповідають історії про подвиги та хоробрість своїх предків, і все це відбувається лише тому, що людині надзвичайно важливо і необхідно долучитися до Герою і розповідями про нього.

Саме прилучення людини до будь-якого образу наближає, а можливо і віддаляють від процесу розвитку та самореалізації [4 с.480; 14].

1.2 Ресурси та їх роль в подоланні важких життєвих ситуацій

Відповідно до психологічного словника, ресурс - це будь-яке джерело, яке людина може використати для досягнення поставленої мети [18].

Термін «ресурси» використовується в різних галузях знань, в тому числі і в психології. При цьому, ресурси включають в себе як властивості організму, так і суто психологічні характеристики. Зростаючий інтерес до самих психологічним механізмам дозволив ввести такі поняття, як особистісні та когнітивні ресурси, та саме поняття «когнітивні ресурси» є найбільш широко використовуваним терміном [8].

Узагальнюючи західний досвід, В.А. Бодров визначає ресурсний підхід до дослідження стресу, та інтенсивно розвиває його у напрямку до вивчення процесів отримання і обробки інформації людиною.

«Інтерес до ресурсів пов'язаний перш за все, по-перше, з обмеженістю засобів обробки інформації, якими володіє людина в даний момент часу, і, по-друге, з можливостями гнучкого перерозподілу цих засобів між різними етапами, стадіями, рівнями в ході перетворення інформації» [5, с.217].

Схожу теорію висуває засновник дослідження психологічного стресу Р. Лазарус, згідно з яким, одним з головних етапів поведінки в складній життєвій ситуації є оцінка типу і розміру необхідних ресурсів [16]. А. Бандура описав цінність механізму оцінки особистих ресурсів через поняття «самоефективності» [3].

Самоефективність - «переконання людини щодо його здатності управляти подіями, які впливають на його життя» [21 , стр.503]. Вона так само включає в себе знання, життєвий досвід, власні переконання і т.д.

Також важливо відзначити, що індивідуально-психологічні особливості, такі як темперамент, тривожність, тип мислення, рівень самооцінки і т.д. відносять до особистісних ресурсів, які так само мають вплив на способи подолання складних життєвих ситуацій [1;8].

Поділ ресурсів на особистісні та когнітивні є скоріше умовним і зв'язано з традиціями, що склалися в науці.

Для подолання складної психологічної ситуації, людина повинна використовувати власні ресурси, але при цьому необхідно пам'ятати, що він нероздільний із суспільством, в якому живе, від свого життєвого шляху і від специфіки ситуації в якій він знаходиться в момент її подолання, тому так само важливо виділити ресурси навколишнього середовища, які включають в себе фізичні та соціальні компоненти.

У свою чергу соціальний компонент представлений на двох рівнях: мікрорівень - соціальні зв'язки, ролі, відносини, та макрорівень - соціальна структура суспільства, яка призводить до трансформації структури можливостей.

Кожен з рівнів і компонентів містить певний набір можливостей, кожна з яких важлива в конкретній ситуації. Вони надають в собі інформацію, актуальні норми, економічні, правові та національні чинники, які надаються людині її близьким оточенням [13].

Так само велике значення мають додаткові характеристики ресурсів, вони акцентують увагу на їх динаміці і мінливості.

Перша характеристика- рівень актуальності використання ресурсів, друга їх значимість, третя-ступінь суб'єктивного нововведення.

Актуальність ресурсу безпосередньо залежить від ставлення до нього самої людини. Певні індивідуальні характеристики або характеристики навколишнього середовища можуть бути корисні у вирішенні життєвої проблеми, але при цьому якщо вони не були використані з якої-небудь причини, це означає, що вони не є важливими ресурсами.

Критерій ресурсної актуальності використовується для виявлення типів свідомості в складній ситуації. Та значимість ресурсу визначається його місцем в системі можливостей, наявних у даної людини для вирішення життєвих проблем [7].

У свою чергу, суб'єктивне нововведення ресурсу відображає рівень гнучкості реакції людини на складну життєву ситуацію. Гнучкість і мобільність, мають досить велике значення для пошуку конструктивного рішення проблеми. Орієнтація на нові ресурси, швидше за все, обумовлена характером обізнаності людини в складній ситуації, в якій вона опинилась.

В цілому, всі ресурси можна визначити як індивідуальні можливості навколишнього середовища та процесуальні компоненти, які людина використовує для подолання важкої життєвої ситуації [13].

1.3 Ресурси подолання складних психологічних ситуацій як форма психологічного благополуччя

У сучасному світі людина дуже часто стикається з ситуаціями внутрішньої напруги і дискомфорту, вона реагує на стрес двома способами: за допомогою свідомих методів самокерування або завдяки механізмам психологічного захисту.

Суть життя кожної людини може полягати в підтримці динамічної рівноваги у відносинах зі світом, переходячи від відносно гіршого стану до відносно кращого. Для оцінки якості життя можна використовувати велику кількість критеріїв, але якщо в житті відбуваються поступові поліпшення, то ми на правильному шляху, і також навпаки, напрямок є невірним, якщо життя погіршується [17 с. 18–37].

Будь-яка стресова ситуація, а також вирішення повсякденних проблем вимагає витрати ресурсів, при цьому використовуючи і зменшуючи наявні резерви. Різні типи стресових ситуацій (проблеми зі здоров'ям, економічні проблеми, кризи, стихійні лиха), призводять до об'єднання ресурсів і створюють унікальну можливість простежити за динамікою і розвитком функціонуючих ресурсів. Неодноразово дослідники використовують в своїх роботах нестійкі зовнішні ситуації, такі як моделі психологічного стресу і кризи, як свого роду «природній експеримент».

У вітчизняній психології типовим прикладом є концепція Ф.Е. Василюка, який визначає критичну ситуацію як ситуацію, в якій неможливо задовольнити внутрішні життєві потреби людини (мотиви, прагнення, цінності тощо) [12].

Зайгарнік в свою чергу зазначив, що ситуації цього типу, в крайньому своєму прояві вимагають участі особової рефлексії і перегляду психологічних мотивів власної діяльності.

В цілому, ці традиції прямо вказували на можливість позитивної ролі кризових ситуацій в житті людини і ключову роль особистісних факторів в розумінні і переживанні складних життєвих ситуацій.

Дослідження показують, що рівень психічного благополуччя більше залежить від вираженості особистісних якостей, ніж від сили впливу стресу на людину.

Особисті ресурси функціонують як інструменти для зміни сприйняття і подолання стресової ситуації. В контексті подолання складних життєвих ситуацій, таких як економічні труднощі, війна, хвороби, стихійні події, особисті ресурси відіграють ключову роль в подоланні стресових обставин і підтримці психологічного благополуччя. Вибір стратегії вирішення складних ситуацій в першу чергу залежить від кількості і суб'єктивної оцінки ресурсів доступних для боротьби зі стресом. Окремі особи, з обмеженими ресурсами і обмеженою здатністю підтримувати свої і без того мінімальні ресурси з більшою ймовірністю будуть займати оборонну позицію, застосовуючи пасивні стратегії для вирішення проблеми. Численні дослідження показують, що основним предиктором постстресового розвитку є високий рівень особистих ресурсів [12; 20].

Постстресовий розвиток описує переживання людей які не тільки зіткнулися зі стресом, але з їх точки зору так само і домоглися значних позитивних змін, крім положення справ, які існували до початку травматичних

подій. Стійкість виявилася найважливішим ресурсом не тільки для подолання труднощів, але і для досягнення більш високого рівня функціонування. Стійкість - це не особиста схильність і риса характеру, а стан, що характеризується здатністю правильно розподіляти і використовувати ресурси в складних ситуаціях, сприяючи підтримці психічного благополуччя.

Дослідження показують, що високий рівень цих ресурсів дозволяє ефективно справлятися зі стресом і підтримувати психічне благополуччя навіть в складних життєвих обставинах.

Діагностика психічного благополуччя в основному заснована на даних самозвіту і характеризує суб'єктивний досвід людини щодо його функціонування та життя, визначаючи стан і характеристики його індивідуального внутрішнього світу.

Отже, показники психічного благополуччя являють собою суб'єктивну, когнітивну та емоційну оцінку ступеня задоволення найважливіших потреб, цілей і бажань даної людини [12].

Висновки до першого розділу:

Історія вивчання та розуміння поняття архетип почалося ще з часів К. Юнга, має актуальність в наш час, та потребує подальшої розробки у майбутньому.

Казки, легенди, міфи, це джерело досвіду та знань які збиралися та творилися століттями, вони містять в собі відголоски минулого та мають свій певний вплив на розвиток індивідуальності людини. Розуміння добра і зла, надання образу ідеальної людини та її життєвий шлях створює архетипічні образи, які передають енергію етносу та сприяють на становлення самості людини. Саме розуміння сутності архетипу дає змогу звільнитися від його

впливу, та жити згідно усвідомленому життєвому вибору, або ж навпаки, його не розуміння сприяє наявності установок та тих самих архетипічних життєвих сценаріїв, які будуть мати певний вплив на все життя і сутність людини.

Кожен день навколишній світ пропонує людині нові випробування, проблеми, кризи та стресові ситуації. Велике значення у подоланні важкої життєвої ситуації мають такі показники як: тип мислення, рівень тривожності, самооцінка та темперамент людини. Кожен з нас використовує свої власні, індивідуальні ресурси, та все ж таки, немалий вплив мають також і зовнішні ресурси, такі як: соціальний статус, забезпеченість, соціальні ролі.

Кожного разу намагаючись подолати стресову ситуацію, людина витрачає свої ресурси та сили, саме це призводить до акумуляції і розвитку функціонуючих ресурсів, що як наслідок зміцнює їх.

Людина яка завдяки вирішенню складних ситуацій постійного розвиває, поповнює та насичує свої ресурси життєвим досвідом, сприяє подальшому благополуччю у своєму майбутньому житті, та й навпаки, скудний запас ресурсів та небажання або страх його поповнювати передбачає застій в розвитку життєвого благополуччя.

РОЗДІЛ 2.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АТТРАКТИВНОСТІ ЖІНОЧИХ КАЗКОВИХ АРХЕТИПІЧНИХ ОБРАЗІВ ТА РЕСУРСІВ ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ

2.1 Організація та етапи дослідження

Головною метою дослідження є виявити або спростувати наявність взаємозв'язку аттрактивності жіночих казкових архетипічних образів та ресурсів подолання складних психологічних ситуацій.

У дослідженні брали участь 30 жінок віком від 18 до 23 років. Для діагностики досліджуваних було використано методики : Методика визначення толерантності до невизначеності (С.Баднера); Опитувальник «Копінг-стратегії» Р.Лазаруса; Тест життєстійкості. Методика С. Мадді; Авторська методика «Жіночі персонажі». Учасники дослідження обиралися добровільно, по бажанню досліджуваного.

Етапи проведення дослідження:

1. Розробка та підбір методик для дослідження
2. Проходження методик досліджуваними
3. Збір та обробка емпіричних даних

Кожне наукове дослідження так чи інакше передбачає висунення деякої методологічної бази, яка буде підтверджувати науковість дослідження і направляти процес отримання даних, їх зіставлення і формування наукового знання.

Зупинимось докладніше на кожній з використаних нами методик:

1.Методика визначення толерантності до невизначеності (С.Баднера)

Методика містить 16 оціночних суджень, кожне з яких має 7 пунктів варіанту відповіді (від абсолютно не згоден- до абсолютно згоден). За кожен варіант відповіді згідно ключа нараховується певний бал. Потім підраховується загальна сума балів, набраних за всіма 16 пунктами. Чим вище цей показник, тим більше інтолерантність до невизначеності респондент.

У методиці також представлені три субшкали. Підрахунок суми балів за окремими субшкалами дозволяє виявити основне джерело інтолерантності до невизначеності: новизну проблеми, складність проблеми або нерозв'язність проблеми.

Метод розроблений американським психологом С. Баднером. Багато дослідників розглядають толерантність до невизначеності як властивість особистості. Людина, яка терпить невизначеність, може почуватись відносно комфортно навіть у ситуації високої ентропії. Вона може діяти продуктивно в незнайомому середовищі, а за відсутності інформації часто бере на себе відповідальність, може приймати рішення без тривалих сумнівів і страху перед невдачею. У незвичній ситуації така людина бачить можливість розвинути і проявити свої здібності та вміння.

Якщо людина не терпить невизначеності, вона, як правило, сприймає незвичні та складні ситуації як загрозу, а не як створення нових можливостей. Недостатність інформації або невизначеність доставляє людині дискомфорт. Люди, які не терплять невизначеність, відчувають краще у звичному оточенні і віддають перевагу чітким фразам, чітким цілям і простим завданням [2].

2. Опитувальник «Копінг-стратегії» Р.Лазаруса

Людині пропонуються 50 тверджень які стосуються поведінки у важкій життєвій ситуації. Досліджуваний повинен оцінити як часто ці види поведінки виявляються у нього. Підраховуються бали та розподіляються по шкалам

Виділяється 8 субшкал:

1. Конфронтаційний копінг -агресивні дії щодо зміни ситуації.
Передбачає певну ступінь ворожості і готовності до ризику.
2. Дистанціювання -когнітивні зусилля відокремитися від ситуації і зменшити її значимість.
3. Самоконтроль-зусилля з регулювання своїх почуттів і дій. пункти:
4. Пошук соціальної підтримки-зусилля в пошуку інформаційної, дієвої та емоційної підтримки.
5. Прийняття відповідальності-визнання своєї ролі в проблемі з супутньою темою спроб її вирішення.
6. Втеча-уникнення- явне прагнення і поведінкові зусилля, спрямовані до втечі або уникнення проблеми.
7. Планування рішення проблеми-довільні проблемно-фокусовані зусилля щодо зміни ситуації, що включають аналітичний підхід до проблеми.
8. Позитивна переоцінка. Зусилля по створенню позитивного значення з фокусуванням на зростанні власної особистості. Включає також релігійний вимір.

Методика призначена для визначення копінг-механізмів, способів подолання труднощів у різних сферах психічної діяльності, копінг-стратегій [15].

3.Тест життєстійкості. Методика С. Мадді

Тест життєстійкості створений на основі Hardiness Survey, опитувальник який був розроблений американським психологом Сальваторе Мадді. Автор

надає 45 запитань, на які є 4 варіанти відповіді, далі отримані бали розподіляються між 3 субшкалами : залучення, контроль, та прийняття ризику.

Термін *hardiness*, в перекладі з англійського означає «витривалість» . Поняття життєстійкості (*hardiness*) як концепція переконань про себе, навколишній світ, та стосунків зі світом, вводить в психологію С. Мадді .

Наявність цих компонентів та життєстійкості в загалом запобігає виникненню внутрішнього стресу за рахунок стійкого регулювання та зменшенню значущості стресових ситуацій [9 ; 20].

Життєстійкість поєднує в собі три компоненти:

- 1) Залучення – впевненість в тому, що участь у різних життєвих ситуаціях надає максимальну можливість знайти щось гідне і цікаве для людини». Людина отримує задоволення від своєї діяльності, якщо вона має розвинене почуття залученості, та й навпаки, відсутність такої переконаності породжує відчуття знаходження «поза» життям.
- 2) Контроль - переконання в тому, що людина має можливість вплинути на результат того, що відбувається, лише за допомогою боротьби, навіть якщо цей вплив не є абсолютним та успіх зовсім не гарантований. Людина, яка володіє розвиненим компонентом контролю відчуває, що саме він обирає свої власні дії.
- 3) Прийняття ризику - впевненість в тому, що все, що відбувається, сприяє розвитку людини через знання, які він отримує з позитивного або негативного досвіду. Людина, яка бачить в житті спосіб отримання досвіду, готовий до дій [9; 20].

4. Авторська методика «Жіночі персонажі»

До уваги досліджуваного надається 12 казкових жіночих образів, головна задача надати оцінку від 1 до 10 (1-низька оцінка, 10-висока) в залежності від

поставленого запитання. Кожна з героїнь несе в собі глибоке психологічне значення та опис.

Опис героїнь:

Попелюшка –героїня яка виступає жертвою, вимушена багато працювати, та терпіти несправедливість по ставленню до неї.

Червона шапочка – характеризується як персонаж з віктимною поведінкою, провокаційна та нерозсудлива.

Спляча красуня – людина яка не звикла приймати самостійно важливі рішення та змінювати своє життя, переважає пасивне очікування допомоги від оточуючих людей.

Мальвіна – привертання та утримання постійної уваги чоловіків, маніпуляція та використання їх у своїх цілях є головним стилем поведінки

Герда - рятівниця, здатність на самопожертву заради інших

Мулан – жінка-воїн, характеризується мужністю, силою, та відвагою.
Рішуче приймає будь-яке рішення

Белль - токсичні відносини з проблемним чоловіком, нерішучість та нездатність до прийняття серйозних рішень

Сніжна королева - дистанція, емоційна холодність та прагнення влади

Баба Яга – агресія, бездушність, відсутність емпатії та високий рівень ворожості до оточуючих

Василиса Премудра – людина яка знає собі ціну, характерна мудрість, стриманість та краса

Марія майстриня - рукодільниця, ув'язнення та неможливість самостійного вирішення власної проблеми, очікування допомоги

Царівна Несміяна – постійні страждання, незадоволеність життям та нездатність висловлювати свої побажання або думку.

У процесі емпіричного дослідження ми проведемо збір статистичних даних по всіх досліджуваним. Отримані данні будуть аналізуватись та узагальнюватись за допомогою методів математичної статистики, t-критерій Стьюдента.

2.2 Особливості взаємозв'язку аттрактивності жіночих казкових архетипічних образів та ресурсів подолання складних психологічних ситуацій

Для виявлення взаємозв'язку показників випробуваних за методиками: Тест життєстійкості С. Мадді та Жіночі образи, було проведено кореляційний аналіз із застосуванням коефіцієнта кореляції Пірсона. Результати кореляційного аналізу представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Взаємозв'язок між тестом життєстійкості С. Мадді та жіночими образами

Жіночі образи	Тест життєстійкості. Методика С. Мадді			
	Життєстійкість	Залучення	Контроль	Прийняття ризику
Попелюшка	***	0,291***	***	-0,142***
Червона шапочка	***	0,107***	-0,163***	-0,116***
Спляча красуня	-0,180***	-0,104***	-0,292***	-0,327***
Мальвіна	-0,253***	***	***	-0,218***
Герда	-0,144***	***	-0,217***	-0,326***
Мулан	-0,141***	-0,169***	-0,154***	-0,269***
Белль	***	***	-0,123***	-0,163***
Сніжна королева	0,289***	0,243***	0,518***	0,164***
Баба Яга	***	-0,102***	***	-0,291***

Василиса Премудра	0,366*	0,384*	0,305***	-0,269***
Марія майстриня	***	***	***	-0,156***
Царівна Несміяна	***	***	0,107***	0,308***

***- відсутність статистично значущого зв'язку; *- наявність статистично значущого зв'язку

*Застосування «-» свідчить про зворотній зв'язок

Результати надані в таблиці 2.1 вказують на наявність статистично значущого зв'язку між життєстійкістю та образом Василиси Премудрою. Життєстійкість передбачає собою здатність людини до перешкоді стресовим ситуаціям, та стійкого совладання з ними. Можемо зробити висновок, що саме цей взаємозв'язок вказує на те, що ніж більше людина інтелектуально розвинена, стримана, та має навички володіти собою, тим вищий в неї рівень життєстійкості, який в свою чергу захищає від негативного впливу стресу на її психологічне здоров'я. Продовжуючи тему про життєстійкість цілком логічно відмітити, що між такими образами як Червона Шапочка, Бель, Царівна Несміяна, Баба Яга, Марія Майстриня та Попелюшка не має жодного взаємозв'язку, адже людина яка не може самостійно приймати рішення, пасивно чекаючи на допомогу від інших, та з наявністю віктимної поведінки не може мати розвинених копінг-стратегій, та бути психологічно захищеною від стресових ситуацій.

Також ми маємо статистично значущий зв'язок між тією самою Василисою Премудрою та шкалою залучення. В свою чергу залучення характеризується як впевненість людини в тому, що в кожній ситуації людина має змогу знайти щось дійсно значиме та цікаве для своєї особистості. Тим самим, чим більше розвинений інтелект, тим більш людина схильна до залучення та пошуку всебічного розвитку своєї особистості в будь-якій ситуації.

Цікаво також відмітити, що ми можемо спостерігати за наявністю не статистично значущого показника, але все ж таки маючого місце бути зворотнього взаємозв'язку, між Бабою Ягою та залученістю. Цілком логічним є показник, що ніж більше людина переконана в ворожості оточуючих, має агресивну та недовірливу поведінку, тим нижча в неї буде здатність до пошуку позитивних сторін в складній психологічній ситуації. Відсутність подібного залучення до ситуацій, породжує в людині відчуття себе поза життям, що в свою чергу ще більше провокує відчуження від соціуму.

На жаль, але такі показники як контроль та прийняття ризику не показало жодного прямого або зворотнього взаємозв'язку з будь-якою з наших героїнь.

Але все ж таки можна виділити один з образів який більш за всіх наблизився до статистично значущого показника зі зворотнім взаємозв'язком, а саме Спляча Красуня та контроль. Контроль передбачає в собі впевненість людини в тому, що боротьба надає змогу вплинути на результат того, що відбувається, навіть якщо успіх зовсім не гарантований. Аналізуючи образ Сплячої красуні, та маючи саме зворотній взаємозв'язок робимо висновок, що ніж нижче в нас відчуття контролю, тим більше розвинена тенденція пасивного очікування допомоги. Саме відсутність контролю розвиває в людині відчуття власної безпомічності. Також до цього ж опису Сплячої Красуні ми додаємо не достовірний, але все ж таки досить високий показник зворотнього зв'язку між нею та школю прийняття ризику, який ми також бачимо в таблиці 2.1. Здатність людини до приймання ризику характеризується вмінням індивіда брати на себе відповідальність, ризикувати, та сприймати будь-які ситуації, позитивні чи негативні як джерело досвіду. Тобто, ніж вище у людини розвинена здатність прийняття ризику, тим менша ймовірність наявності в нього рис особистості які притаманні образу Сплячої Красуні.

Наступним етапом ми провели кореляційний аналіз між методикою визначення толерантності та жіночими образами. Отримані результати наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Взаємозв'язок між методикою визначення толерантності до невизначеності (С.Баднера) та жіночими образами

Жіночі образи	Методика визначення толерантності (С.Баднера)			
	Загальне значення	новозна	Важкість	Нерозв'язність
Попелюшка	-0,285***	-0,295***	-0,228***	-0,179***
Червона шапочка	-0,283***	-0,289***	-0,143***	-0,425*
Спляча красуня	0,134***	***	0,230***	***
Мальвіна	***	***	0,124***	-0,326***
Герда	-0,392*	-0,312***	-0,333***	-0,345***
Мулан	***	***	0,123***	-0,186***
Белль	-0,179***	-0,333***	***	-0,135***
Сніжна королева	0,350***	0,325***	0,282***	0,276***
Баба Яга	0,145***	0,137***	***	0,220***
Василиса Премудра	-0,200***	***	-0,309***	***
Марія майстриня	***	***	***	***
Царівна Несміяна	***	0,178***	***	***

***- відсутність статистично значущого зв'язку; *- наявність статистично значущого зв'язку

*Застосування «-» свідчить про зворотній зв'язок

Останнім часом все більше зростає інтерес до діагностики толерантності до невизначеності, оскільки людина все частіше змушена приймати рішення в умовах невизначеності.

Згідно з отриманими результатами, цілком очікуваним був зворотній взаємозв'язок між нерозв'язністю та образом Червоної шапочки. Як ми обговорювали раніше, ця героїня характеризується як особистість з вираженою віктимною поведінкою, притаманна нерозсудливість, та провокаційність. Нерозв'язність в умовах толерантності до ситуації описується автором як здатність людини адаптувати до ситуації, креативно або радикально знаходити рішення проблеми та приймати рішення щодо її вирішення. Отриманий нами зворотній зв'язок між показником нерозв'язності та образом червоної шапочки, свідчить нам про неможливість людини з вираженими рисами даного образу бути гнучким щодо вирішення проблем в умовах невизначеності.

Другий, та також зворотній зв'язок ми можемо спостерігати між загальним показником та образом Герди. Загальний показник включає в себе всі 3 джерела толерантності, тобто новизна, складність, та нерозв'язність. Якщо людина толерантна до невизначеності, то може відчувати себе комфортно навіть в ситуації високої ентропії. Має навички продуктивного рішення проблеми навіть в незнайомій обстановці і часто бере на себе відповідальність. У незвичній ситуації бачить можливість росту, розвитку, і прояву нових здібностей і навичок. В ситуації з Гердою ми спостерігаємо зовсім інший стиль поведінки, людина не намагається вирішати ситуацію та отримати з неї життєвий досвід, а навпаки, йде на радикальні дії жертвуючи своїм життям заради іншої людини. Тобто висновок, ніж вищий рівень загального показника толерантності до невизначеності, тим нижчий рівень схильності до самопожертви та необміркованих радикальних дій, які шкодитимуть людині як особистості. Аналізуючи образ Герди ми можете спостерігати наявність в усіх трьох шкалах не статистично значущий, але дуже наближений до цього показника зворотній взаємозв'язок. Це ще раз може підкріпити все те, що було описано нами вище.

Як на нашу думку, дуже неочікуваним є отриманий результат щодо Василиси Премудрої та відсутністю взаємозв'язку з будь-яким із наданих показників. Можна зробити припущення, що можливо, це може бути пов'язано саме з маленькою кількістю вибірки. Необхідно провести повторне дослідження, але вже з більшою кількістю людей для отримання більш науково значущих даних.

Таблиця 2.3 ч.1

Взаємозв'язок між опитувальником «Копінг-стратегій» Р.Лазаруса та жіночими образами

Частина 1

Жіночі образи	Опитувальник «копінг-стратегій» Р.Лазаруса			
	Конфронтаційний копінг	Дистанціювання	Самоконтроль	Пошук соціальної підтримки
Попелюшка	***	0,302***	-0,112***	0,140***
Червона шапочка	***	0,358***	0,202***	0,190***
Спляча красуня	***	***	0,234***	***
Мальвіна	***	***	***	0,231***
Герда	***	0,166***	-0,119***	0,121***
Мулан	0,188***	***	***	0,151***
Белль	***	0,213***	***	0,263***
Сніжна королева	***	0,310***	***	***
Баба Яга	0,462*	0,105***	0,314***	-0,259***
Василиса Премудра	***	-0,115***	-0,143***	0,149***
Марія майстриня	***	0,280***	***	0,106***
Царівна Несміяна	0,202***	-0,172***	0,135***	***

***- відсутність статистично значущого зв'язку; *- наявність статистично значущого зв'язку

*Застосування «-» свідчить про зворотній зв'язок

Отримавши результати дослідження надані в табл.2.3.ч1 ми можемо засвідчити наявність статистично значущого зв'язку між конфронтаційним копінгом та образом Баби Яги, а саме, конфронтаційний копінг передбачає певну ступінь ворожості, конфліктності, готовності до ризику, та спробами зміни ситуації агресивними засобами. Стратегія конфронтації часто розцінюється як неадаптивна. Що стосується образу Баби Яги, то ми можемо виділити такі характерні речі як: ворожість, агресивність, десоціалізація, та нездатність до вирішення питань етичним способом. Саме схожість між цими двома поняттями підкріплює статистичний показник наявності взаємозв'язку.

Таблиця 2.3 ч.2

Взаємозв'язок між опитувальником «Копінг-стратегій» Р. Лазаруса та жіночими образами

Частина 2

Жіночі образи	Опитувальник «копінг-стратегій» Р.Лазаруса			
	Прийняття відповідальності	Втеча-уникнення	Планування вирішення проблеми	Позитивна переоцінка
Попелюшка	-0,295***	***	0,312***	0,312***
Червона шапочка	***	***	-0,437*	0,333***
Спляча красуня	***	-0,113***	-0,101***	-0,120***
Мальвіна	-0,134***	0,136***	0,263***	0,295***
Герда	-0,178***	-0,286***	0,248***	0,395*

Мулан	0,380*	***	***	0,208***
Белль	-0,169***	***	0,299***	0,366*
Сніжна королева	-0,244***	0,168***	0,222***	***
Баба Яга	-0,138***	***	-0,209***	-0,404*

Продовження таблиці 2.3.ч.2

Жіночі образи	Опитувальник «копінг-стратегій» Р.Лазаруса			
	Прийняття відповідальності	Втеча-уникнення	Планування вирішення проблеми	Позитивна переоцінка
Василиса Премудра	***	-0,285***	-0,146***	***
Марія майстриня	-0,338***	-0,207***	0,149***	***
Царівна Несміяна	***	0,448*	***	-0,244***

Продовжуючи тему образу Баби Яги буде досить доречно додати до обговорення наявність ще одного, але вже зворотнього взаємозв'язку її образа зі шкалою позитивної переоцінки. Під поняттям позитивної переоцінки ми розглядаємо здатність людини надавати проблемній ситуації позитивного значення, та фокусуватись на можливості особистісного росту. Наявність саме зворотнього зв'язку вказує нам на повну протилежність між характеристикою образу Баби Яги та здатністю до позитивної переоцінки ситуації. Що насправді є цілком логічним та доречним.

Згідно з табл.2.3. ч2 ми бачимо, що не тільки Баба Яга має взаємозв'язок з позитивною переоцінкою ситуації, а ще такі героїні як Бель та Герда, розглянемо їх більш детально.

На відміну від Баби Яги, у Герди та Бель виявлено прямий взаємозв'язок. Це можна пов'язати з тим, що коли, наприклад, Герда прийняла рішення йти на пошуки свого друга, а не просто очікувати та страждати, вона вклала в цю ситуацію надію на врятування, та можливість довести Каю свою вірність та відданість в дружніх стосунках. Саме ця ймовірність щасливого кінця і надала ситуації позитивної переоцінки. Що стосовно Бель, то вона, знаходячись ув'язненою, все одно знайшла в собі сили відчути доброту та турботу відносно себе, тим самим знайти друзів, а в подальшому і своє кохання. Тож цілком ймовірно, що ці два образи мають взаємозв'язок зі здатністю до позитивної переоцінки ситуації. Але для більш достовірної інформації, необхідне дослідження з більшою кількістю вибірки.

Наступна шкала яку ми розглянемо, це прийняття відповідальності та її взаємозв'язок із Мулан. Цей образ ми описували як мужню, хоробру, та сміливу жінку, яка без коливань приймає рішення, та бере на себе відповідальність. Шкала прийняття відповідальності є синонімічною до описаного образу, адже це також передбачає в собі поглиблення людини у проблему, та прикладання усіх зусиль для благополучного вирішення складної ситуації. Тож, даний взаємозв'язок є цілком очікуваним та передбачуваним.

Шкала планування вирішення проблем має єдиний значущий зворотній взаємозв'язок з образом Червоної Шапочки. Вона передбачає собою аналітичний підхід до проблеми, пошук можливих варіантів поведінки, та планування власних дій для вирішення проблемної ситуації. На жаль, наша героїня не володіє даними рисами, та згідно з казкою, вона була врятована лише завдяки випадковому збігу обставин в вигляді допомоги від лісорубів. Саме

вона не зробила зовсім нічого заради своєї безпеки, хоча мала сумніви з цього приводу. Тим самим ми можемо сміливо погодитися з наявністю лише зворотнього взаємозв'язку між образом Червоної Шапочки, та здатністю до планування вирішення проблеми.

Останнім взаємозв'язком між даними методиками є Царівна Несміяна та униканням проблеми, зв'язок прямий, що цілком підлягає поясненню.

Насамперед, уникнення проблеми не є позитивною якістю, це схильність людини до заперечення або повне ігнорування проблеми, ухилення від відповідальності та вирішення проблеми. В свою чергу такий тип реагування призводить до агресивної поведінки, істерик, та емоціонального напруження.

Типові риси характеру Царівни Несміяни цілком ідентичні до описаного типу поведінки. Тим самим ми погоджуємося зі взаємозв'язком між цими двома показниками, та стверджуємо, що ніж більше людина схильна до пасивного ставлення до проблеми, тим вищий в неї показник уникнення проблеми.

Висновки до другого розділу:

Головною метою емпіричного дослідження було виявити або спростувати наявність взаємозв'язку між аттрактивністю до жіночих казкових архетипічних образів та ресурсами подолання складних психологічних ситуацій.

Була використана методика яка надавала змогу виявити аттрактивний жіночий архетипічний образ, та інша група опитувальників за допомогою яких ми отримали інформацію щодо рівня толерантності до невизначеної ситуації, рівня життєстійкості, та ведучих видів копінг-стратегій. У дослідженні приймали участь жінки, віком від 20 до 23 років.

За отриманими результатами ми провели кореляційне дослідження, виявили декілька прямих та зворотніх взаємозв'язків між образом та досліджуваним показником.

Із 192 проведених кореляцій між показниками, було виявлено лише 7 прямих взаємозв'язків, та 4 зворотніх, решта мали занижкий показник для статистичного значення, або взагалі не мали взаємозв'язку. Один з образів який найчастіше мав кореляцію з однією із шкал, була Василіса Премудра, її взаємозв'язок із рівнем життєстійкості та залученням має не лише статистичне підтвердження, а й являється доречним із психологічної точки зору. Зворотні взаємозв'язки зі шкалами, які передбачають наявність компетентних для боротьби зі стресом показників, мали лише ті образи, які містять у своїй характеристиці агресивні, віктимні або аддиктивні риси особистості, наприклад, Баба Яга або Червона Шапочка.

Виходячи із даних, отриманих в результаті емпіричного дослідження, ми можемо припустити, що підсвідомо обраний нами архетипічний образ може мати взаємозв'язок із способом боротьби зі складними психологічними ситуаціями у дорослому житті.

Також необхідно зробити припущення, що можливо, наявність такої відносно незначної кількості взаємозв'язків може бути пов'язано з вибіркою чисельністю в 30 жінок. Необхідно провести дослідження з більшою кількістю людей для отримання більш науково значущих даних.

ВИСНОВКИ

Результати даного дослідження надали нам досить вагомий об'єм даних як в галузі теоретичних положень щодо вивчення даної теми, так і відносно емпіричне підтвердження закономірностей наявності або відсутності взаємозв'язку між жіночим архетипічним образом та ресурсами подолання складних психологічних ситуацій.

Була сформована теоретична база для вивчення даної теми, описані сучасні уявлення науковців щодо зародження, значущості та впливу архетипічної свідомості на людину як на особистість. Також було наведено та процитовані думки декількох авторів з приводу необхідності щодо наявності у людини ресурсів для подолання стресу в важких психологічних ситуаціях, важливість їх розвитку, та наслідків у разі їх дефіциту.

Виходячи із даних, отриманих в результаті теоретичного дослідження, ми можемо припустити, що наявність архетипічного образу, усвідомленого чи ні, може мати чи немалий взаємозв'язок зі способом подолання складних психологічних ситуацій під час усього життєвого шляху. А саме для подолання, зменшення негативного впливу та значущості цих ситуацій необхідні певні психологічні ресурси та навички.

В рамках підготовки до емпіричного дослідження нами була розроблена методика для виявлення аттрактивності відносно до архетипічного жіночого образу, та задля отримання показників психологічних ресурсів використана батарея тестових опитувальників. Задля отримання статистичного показника взаємозв'язку використовувався t-критерій Стьюдента.

В емпіричній частині нашої роботи наведені результати дослідження за обраними методиками із застосуванням математичної статистики, проведено паралелі з результатами теоретичного дослідження, та за фактом наявності

прямого або зворотнього статистично значущого взаємозв'язку було наведено детальний опис, трактування його вагомості та впливу на особистість людини.

Одним із самих яскравих та благополучних жіночих архетипів був образ Висили Премудрої, який характеризується мудрістю, стриманістю та красою. В свою чергу, ми виявили взаємозв'язок між даною героїнею та такими життєво необхідними ресурсами як життєстійкістю та залученням, що в свою чергу гарантує стресостійкість та благополучне вирішення проблем. Також до благополучних архетипічних образів можемо додати образ Мулан та її взаємозв'язок із ресурсом прийняття відповідальності. Атрактивність даних архетипових образів може розвивати у особистості необхідні ресурси для подолання складних та стресових ситуацій. До негативних та віктимних образів ми відносимо архетип Баби Яги, Червоної Шапочки та Царівни Несміяни. Їх взаємозв'язок із такими ресурсами як невмінням приймати рішення, позитивно переоцінювати ситуацію та схильністю до уникнення проблем, підтверджує неадаптивну поведінку та нездатність до благополучного вирішення складних психологічних ситуацій.

Підводячи підсумок проведеної роботи, ми можемо зазначити, що атрактивність жіночих архетипічних образів має взаємозв'язок із ресурсами подолання складних психологічних ситуацій, що підтверджує поставлену нами гіпотезу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анцыферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысление, преобразование ситуаций и психологическая защита. *Психологический журнал*. 1994. №1. С. 3-18.
2. Баднер С., Методика «Толерантность к неопределенности». Адаптация Г. У. Солдатовой. [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://studme.org/209394/psihologiya/metodika_tolerantnost_neopredelennosti_badner_adaptatsiya_soldatovoy
3. Бандура А. Социально-когнитивная теория личности. *Справочник личности. Теория и исследования. 2-е издание*. Под ред. Л.А. Первина, О.П. Иоанна., 1999 г. С. 290-326
4. Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества. М., 1989. С. 480.
5. Бодров В.А. Информационный стресс. СПб., 2000. С. 217
6. Большакова А. Ю. Литературный архетип. *Литературная учеба*. 2001. № 6. С. 169 -173.
7. Дёмин А.Н., Крылова Н.А. Типы трудового сознания незанятых женщин. *Психологические проблемы самореализации личности: Сб. науч. тр.* Под ред. О.Г. Кукосяна. Вып. 3. Краснодар, 1998.
8. Дикая Л.И., Махнач А.В. Отношение человека к неблагоприятным жизненным событиям и факторам их формирования. *Психологический журнал*. 1996. №3. С. 137-146.
9. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том III. *Консультативна психологія і психотерапія*. Київ, 2018.
- 10.Иванова М.Г. Духовное развитие как отражение архетипических сюжетов и смыслов культуры .М.: РУДН, 2020. С.2-8.

- 11.Иванова М.Г Культурные архетипы как объект историко - философского анализа. Диссертация канд.филос. наук. 09.00.03 – М.: ФГАОУ ВО,2017
- 12.Иванова Т.Ю Функциональная роль личностных ресурсов в обеспечении психологического благополучия. Диссертация канд.псих. наук. 19.00.01. Москва.: МГУ ,2016
- 13.Кожевникова Е.Ю. О ресурсах совладающего поведения. Краснодар, 2001. С. 72-76.
- 14.Кэмпбелл Джозеф. Мифический образ. Жд. Кэмпбелл; Пер. с англ. К. Е. Семенова. М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. С. 683.
- 15.Лазарус Р.С., Опросник «Копинг-стратегии». Адаптация Т.Л.Крюковой, Е.В.Куфтяк, М.С.Замышляевой , 2004 г. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://psylist.net/praktikum/00298.htm>
- 16.Лазарус Р.С., Фолкман С. Стресс, оценка и совладание. , 1984. С. 230-246
- 17.Леонтьев Д.А Саморегуляция, ресурсы и личностный потенциал. *Сибирский психологический журнал*. 2016. № 62. С. 18–37
- 18.Мак-Дермот Я. Краткий глоссарий НЛП. Национальная психологическая энциклопедия. – М.: 1997.
- 19.Мелетинский Е. М., Неклюдов С. Ю., Новик Е. С., Сегал Д. М. Проблемы структурного описания волшебной сказки. *Структура волшебной сказки /* Отв.ред. С.Ю. Неклюдов. — М.: РГГУ, 2001. С. 11-121.
- 20.Охрименко О.С. Проблема жизнестойкости у студентов, как будущих профессионалов. *Вестник факультета психологии и педагогики*. 2016-2. С. 106-114.
- 21.Фрейджер Р., Фэйдимен Д. Теории личности и личностный рост. 2004. С . 503
22. Церковский А.Л. Современные взгляды на копинг-проблему. *Вестник ВГМУ*, 2006, Том 5, №3. С. 2-9.

- 23.Эстес К. П. Бегущая с волками. Женский архетип в мифах и сказаниях. М.: София, 2005. С. 496.
- 24.Юнг К. Г. Архетип и символ. Сост. и вступ. ст. А. М. Руткевича. Москва. Ренессанс, 1991. С. 73.
- 25.Юнг К. Г. Душа и миф: шесть архетипов. М., 1997.С. 384.